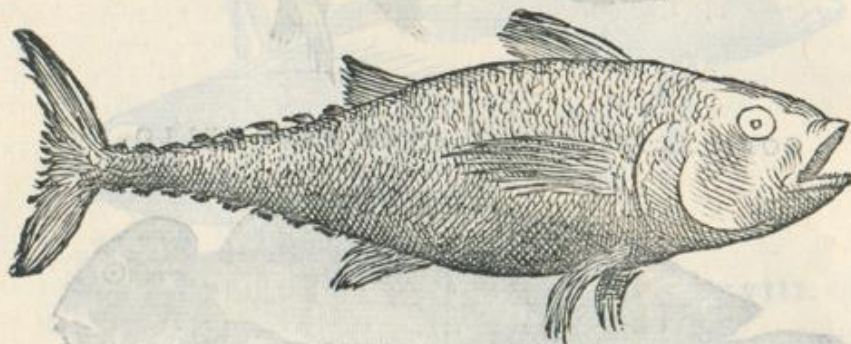

Nomina.

hi pisciculi non modò concoctu facillimi; sed & ori suauissimi, atq; gratissimi, præsertim cum ouis turgent: hæc enim in his & pinguis, & copiosa sunt, gustui uerò suauissima. Quo fit, ut solertissimi piscatores horum sæcturas obseruantes, non minus expiscandis ouis operam nauent, quàm piscibus ipsis. Κοβίος Græcis, Latinis similiter Gobius appellatur: Arabibus, Kamen: Italis, Gobio: Germanus, Goeb: Hispanis, Cadozes: Gallis, Gouiones.

Θύνος. THVNVS. CAP. XXX.

CONDITANEI thunni caro, quam omotarichon uocant, sumptijs auxiliatur, quos uipera nomine præter momorderit: sed oportet vinum quàm plurimùm subinde cogantur haurire, ita ut uomitione reddatur. Contra acrimonias esitatorum maximè ualet: canum morsibus utilissimè illinitur.

Thunni consideratio.

THVNNI pisces inter cetaceorum genera recensentur. Ii multitudine sua omnibus litoribus sunt noti, præsertimq; Tyrreni accolis magis, quàm ipsi, qui Adriatici litora inhabitant. In Euripis maxima eorum est captiura. Irrumpunt maio mense, ac iunio in mare nostrum mediterraneum per Herculis columnas ab Atlantico oceano, cogentibus xiphijis, hoc est, spathis piscibus, qui ense à rostris prominente instructi, eos toto mari persequuntur: sunt enim xiphia immanes beluæ. Nam (ut Plinius inquit libro XXXII. cap. II. mucronato rostro tam ualide naues perforant, ut in oceano mergantur, præsertim ad Mauritanie locum, qui Cotta uocatur, non procul à Lixo flumine. Thunni igitur cum piscium simplicissimi, timidissimiq; sint, non aliter in fugam à xiphijis gregatim aguntur, quàm ouium greges à lupis. Quam ob causam uel inanibus terriculamentis acti, facillè uadis, atque litoribus intruduntur.

Xiphia piscis.

Thunorum captura, & nomina.

Porrò summa spectantium uoluptate maio, & iunio mensibus Thunni à Gaditanis non longè ab Herculeo fretu capiuntur, ad quam piscationem uniuersus concurrunt populus, maximo clamore, tympanorum sonitu, ac bellicis pulueribus, & igne concrepitantibus terriculamentis. Hæc enim eorum capturam faciliorem reddunt: quandoquidem stolidi cum sint, uocibus, & strepitu territi, concitantur ad uada: quo in loco postea gregatim retibus capiuntur, maximoq; omnium plausu trahuntur in litus. Thunni diuersa sortiuntur nomina: nanque primus thunorum fetus ab ipso statim ouo Cordilla dicitur, qui mox in Linarijs euadit: ex linarijs autem adolescentibus Pelamides fiunt, sic à luto dictæ: cum uerò hæc pedalem excessere mensuram, in Thunnos abeunt. Athenæus hos diu uiuere ait, & in prægrandes euadere pisces. Sed huic opinioni uidetur aduersari Aristoteles, cum assueueret, eos biennio uitam finire. Animal est paruum (ut scribit Plinius) scorpionis effigie. Hoc ardente sirio sub pinna affigit aculeo, tantoq; infestat dolore, ut in naues exiliant: quo tempore, ut maxime noxijs damnantur in cibis. Caterum thunorum uentres, quò in cibatu ori gratiores habentur, eò magis uentriculo nocenti: contra eorum carnes, quæ omni prorsus pinguedine carent, etsi non tantam cum palato ineant gratiam; minorem tamen uentriculo inferunt noxam. Quanquam huiusmodi pisces, qui in cetaceorum genere recensentur (ut Galenus est auctor lib. III. de alimentorum facultatibus) dura carne sunt præditi: quam ob causam & prauis sunt succi, & excrementitium præbent alimentum. Quapropter sale macerata plerunque eduntur, quòd inde alimonia tenuior facta ex ipsis in corpus distribuatur: ob idq; sit coctionum, & sanguini faciendo accommodatior. Nam recens horum caro ni admodum probè concoquatur, magnam crudorum succorum copiam in uenis congerit. Piscis, qui Græcis θυνος, Latinis item Thunnus uocatur: Arabibus, Kefam, & Aliena: Italis, Tonno: Hispanis, Atuni: Gallis, Thun.

Thunorū in cibis facultas.

Nomina.

Γαργόρον. GARVM. CAP. XXXI.

GARVM omne, quod ex piscibus, carnibusq; sale maceratis liquamen est, si ex eo fatus fiat, depascentia ulcera sistit. Morsus à cane medetur. dysentericis, atque ischiadicis infunditur: nonnullis, ut exulcerata adurat: alijs autem ad laceffenda, quæ ulcera non senserunt.

Ζωμός ἰχθυῶν. IVS PISCIVM. CAP. XXXII.

RECENTIVM piscium ius, modò per se, modò ex uino potum, aluum subducit. Priuatim ad hunc usum conficitur è phycidibus, & scorpionibus, & iulide, è percis, & recentibus alijs saxatilibus, nec uirus respicientibus, simpliciter cum aqua, oleo, & anetho.

GARVM

GARVM dictum esse à ueteribus tradidit Plinius lib. xxxi. cap. vii. quòd olim conficeretur ex pisce, quem Græci garon uocabant, intestinis illius sale maceratis, ac eliquatis. Quod item postea è scombri extis confici ceptum est. Fuit olim Garum complurium ciborum condimentum, adeò ut nullus ferè liquor, qui ad gulæ luxum magis præstaret, ab antiquis fuerit excogitatus. Veruntamen de hoc non intellexit Dioscorides; sed generatim de omni piscium, & carniùm muria, qua hæc diutius asseruari solent. Cæterum de piscium iure non est cur pluribus agam, cum satis ab ipso auctore de eo proditum sit. Quod Græci γάρρον, Latini similiter Garum dicunt: Arabes, Muri, siue Almuri: Itali, Garo, & Salamuia. Quod uerò Græcis ζομός ἰχθύων, Latinis Ius piscium dicitur: Italis, Brodo de pesci.

Gari confederatio.

Nomina.

10 Κόρες κληιδί. CIMICES LECTVLARII. CAP. XXXIII.

CIMICES, qui in cubilibus enascuntur, cauis fabarum inclusi, si ante februm significationes septeni deuorentur, quartanis auxilio sunt: & citra fabas sumpti, percussis ab aspide profunt: vuluarum exanimationes olfactu reuocant. Poti cum uino aut aceto, adhærentes sanguifugas abigunt: tritæ, & urinarie fistulæ impositi, urinae angustias leuant.

10

30 **INTER** omnes nocturnos hostes, qui nobis dulcem somni quietem intercipiunt, nulli quidem nocentiores, infestioresq; habentur, quàm Cimices: quippe qui non solum morsu dilacerent, quo & somnum interturbant, & sanguinem nobis adimunt; sed etiam foetorem adeò detestabilem, abominandumq; nobis ex se relinquunt, ut eo longè magis sensus, spiritusq; ledantur, quàm uniuersæ corporis partes, quæ ab ijs fuerint ictæ. Cæterum tametsi infestissima, foetidissimaq; sint animalia; noluit tamen eos genuisse natura omnium rerum parens, quin suam haberent in medicina usum. Utuntur ijs recentiores quidam ad ciendam urinam, uiuis in penis organum immisis, non autem mortuis, & tritis, Dioscoridis modo. Quod mihi magis consentaneum esse uidetur: siquidem in meatum urinarium inditi, ingressu titillationem excitant, & urinae uim expultricem proritant. Sunt & syluestres Cimices, qui ex herbis uictum, & locum habent, lectularijs maiores, colore uiridi, æquè ac illi foetidi. Sed hi nullum, quod sciam, obtinent in medicina usum. Cimices ita Latinis, κόρες Græcis appellantur: Italis, Cimici: Germanis, Vuantzen: Hispanis, Chismes, Chimesas, & Farauelbos: Gallis, Punefes.

Cimicum confederatio.

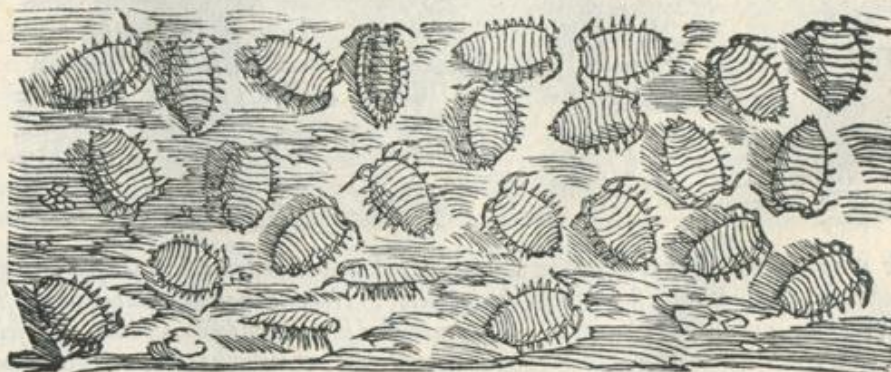
Cimices syluestres.

Nomina.

40 Όροι. MILLEPEDAE. CAP. XXXIII.

MILLEPEDAE, quæ sub aquario uase stabulantur, animalia sunt multis pedibus nitentia, quæ contacta manu contrahuntur in orbem. Hæ ex uino potæ difficili urinae, & regio morbo auxiliantur. Millepedæ cum melle anginis utiliter illinuntur. tritæ, & in cortice mali punicæ calfactæ, doloribus aurium, addito rosaceo, conuenienter instillantur.

50

MILLEPEDAE, quas uulgò appellamus Porceletti, animalia sunt exigua, & omnibus uulgaria. Proinde de non operæpretium duxi, ut plura de eis in præsentia referam, quàm tradiderit Dioscorides. Cæterum animalculi

Millepedarum usus.

f la

la hęc Galeno commendata sunt libro II. de compositione medicamentorum secundum locos ad diurnos capitis dolores, ubi sic inquit. Maxime etiam profunt sub aquario uase nascentes aselli, millepede appellati, si oleo incoquantur. Quamobrem nesciuerim, cur dixerit Plinius lib. XXXIX. cap. ultimo, Millepedam animal esse e uermibus terrę pilosum, multis pedibus arcuatim repens. Animalia, quę Gręcę *ὀνот*, Latine Millepede, Aselli, & Multipede uocantur: Arabicę, Harna: Italicę, Millepedi: Germanicę, Esel: Hispanicę, Gallmilha: Gallicę, Cloporte.

ΣΙΛΦΗ.

BLATTA.

CAP. XXXV.

BLATTAE eius, quę in pistrinis inuenitur, interanea trita, aut cum oleo decocta, aurium dolores instillatu mitigant.

Blattarum cōsideratio.

BLATTARVM plura esse genera, auctor est Plinius lib. XXXIX. cap. ultimo. Verum hęc, quarum in Hebrutria aliquibus locis ingens est multitudo, & quę uulgō uocantur Piattole, noctu magis, quàm interdiu in cellis uinarijs apparentes circa latrinarum ora, in pistrinis, balneis, uliginosisq; ædium partibus, scedissima quidem, nau-seosq; sunt animalia. Gryllos hęc, qui noctibus astate strident, quadantenus referunt: planiores tamen, cruribus etiãnnum tenuioribus araneorum modo: proinde fugę citissima. Lux istis aduersissima, ita ut, si nocte lumen repente inferatur humentibus locis, in quibus degunt, celerrimo cursu refugiant. De his igitur, utpote quę multum in pistrinis uersantur, intellexisse Dioscoridem credendum est: non autem de illis uermicolorum modo oblongis, quę in apum alucarijs, & in carnibus diu sale inueteratis enascuntur: quanquam & hęc Blattę nomen sibi uendicauerint. Nobis hęc uocantur uulgō Barbezzie, alijs uerō Carpe. Blattarum uires, quas pluribus Plinius conscripsit, silentio inuoluimus, rati gratioribus, salubrioribusq; remedijs morbos posse sanari, quam ijs, qui a tam scetidis, atq; execrandis sumuntur animalibus. Quę Gręcis *σίλφη*, Latinis, pariter & Italis Blatta nominatur: Germanis, Gril-len, & Heymichen: Hispanis, Rapa coua.

Nomina.

Πνεύμων θαλασσιος. PVLMO MARINVS.

CAP. XXXVI.

PODAGRAS, pernionesq; emendat pulmo marinus recens, tritus, & illitus.

Pulmonis marini confid.

PVLMONES marini animalium pulmonibus non absmiles habentur. His (ut Plinius est auctor libro IX. cap. XLVII.) eadem quę frutici inest natura, perinde ac spongijis, urticis, stellis, & olothryis. Conspiciuntur marini pulmones plerunq; undis supernatantes, futuram maris procellam presagientes. Mirum, quod si ijs uirgę baculiq; perungantur, nocte facium accensarum modo lucem edunt. Πνεύμων θαλασσιος ita Gręcis, Latinis uerō Pulmo marinus appellatur: Italis, Polmone marino: Hispanis, Natura de uieya, & Capacha de uelha.

Nomina.

Πνεύμονες. PVLMONES.

CAP. XXXVII.

SVILLVS, & agninus, vrfinusque pulmo impositu, attritus a calceamentis contractos, ab inflammatione tuetur. Vulpinus uero si arefactus bibatur, suspiriosos adiuuat. Adeps quoque liquefactus, infususque aurium dolores finit.

Vana de urse partu opinio.

MVLTA præterea sunt horum animalium membra, de pulmonibus quorum differit Dioscorides, quę medicamenti uim possident, de quibus postea speciatim suis locis dicetur. Verum cum hęc animalia nemini non sint cognita, non opus esse existimo, ut de ijs plura dicamus. Quanquam illud silentio non dissimulandum, quod scilicet Vrsarum partus non sit plurimis membris indiscretus, cruribus præsertim, & undique rudis, ac informis: nec quod parentis linctum tandem recipiat urfinam, ut nonnulli scriptis commendarunt, & credit uulgus. Quandoquidem in ualle Anania supra Tridentum uidimus nos prægrandem Vrsam prægnantem, ab ijs uenatoribus exenteratam, cuius catuli adhuc in utero existentes, omnibus suis membris distinctis, ac formatis reperti sunt, non autem informes,

formes, ut plerique existimant, magis fortasse Aristotelis, & Plinij auctoritatibus freti, qui ita esse memoriae prodiderunt, quam sensibus, & experientia. *πνεύμονες* Græcè, Pulmones Latine dicuntur: Arabice, Rich, & Riche: Italicè, Polmoni: Hispanicè, Leuianos: Gallicè, Polmon.

Nomina.

Ἰωκίνηρα. IOCINERA. CAP. XXXVIII.

ASINI IECUR inassatum esu comitialibus prodest: veruntamen ieiunis edendum præcipitur. Capræ uerò inassati decidua sanie, inungi lusciosos prodest: & dum coquitur, apertos oculos halitu eius uaporari. prodest in cibo tostum ad eadem. Tradunt hircini iocineris cibo comitiales deprehendi. Aprinum recens si arefactum teratur, ex uino potum, contra serpentium, & uolucrumque morsus auxilio est. Iecur canis, qui rabie exagitur, tostum, & in cibo ab emorsis sumptum, ne tententur metu aquæ tueri creditur. Utuntur autem ad arcendos aquæ pauores dente eo, qui caninus dicitur. hunc à cane, qui momordit, exemptum, & folliculo inditum, pro amuleto brachio adnectunt. Inueteratum autem sale mergi iecur, ex hydromelite binis ligulis potum, secundas pellit.

PRAETER Asini, Capræ, Hirci, Apri, rabidi Canis, & Mergi iecur, est & Lupinum, quo utuntur medicorum nonnulli, qui primas tenent in uniuersa Italia. Siccant enim lupinum iecur, mox in puluerem conterunt, & tanquam præcipuum medicamentum ijs exhibent, qui iocinerosis afficiuntur fluxionibus: ijsq; similiter, qui aqua intercutem laborant. Quamquam id probare non uideatur Galenus lib. XI. simplicium medicamentorum, sic inquit. Iecur lupinum saepenumero in medicamentum indidi hepaticum, quod ex eupatorio conficitur; nec tamen quod memoria dignum sit, amplius præstare comperi, ad illud uidelicet comparans, quod sine ipso componitur. Secus autem Galenus de iecore lupino scripsit postea lib. & cap. VIII. de compositione medicamentorum secundum locos, ubi iecinoris medicamenta recenset, cum sic inquit. Cochlearum terrestrium carnem ualde probe terito, & affusis uini nigri cyathis tribus calfacito, ac bibendum dato. Videntur autem hæc iuxta totam substantiam efficacia esse, nõ secundum unam aut alteram qualitatem. Quale est & Lupinum hepar, cuius abunde experimentum habemus. Vfus autem ipsius consimilis cochleis est. teritur enim exactè hepar lupinum, & datur drachma una cum uino aliquo dulci, qualia sunt theriacum Creticum, & scybelites, ac dulce protropium. Benigna enim hæc sunt uisceri, ipsum nutrire potentia, & media iuxta calidi & frigidi oppositionem: & ob id talia pharmaca omnibus intemperaturis conuenire uidentur, ut quæ ex substantiæ proprietate commoditatem de se exhibent, & neq; calidas, neq; frigidas intemperies lædant. hæc tamen Galenus. Ceterum idem in simplicium medicamentorum censu, libro paulò antè citato, Canis rabidi iecur non ijs præstare uiribus, quibus aliquorum fert opinio, scriptum reliquit his uerbis. Iecur rabientis canis, si assium edatur, remedium existere ijs, qui ab ipso fuerint demorsi quibusdam memoriæ est proditum. Ac scio certè quosdam, qui ipsum sumpserunt, mansisse superstites, uerum non illo solo. Siquidem alijs præterea remedijs usi sunt, quorum fecimus periculum in rabiosorum morsibus. Audiui uerò quosdam, cum illi soli fidem habuissent, postea mortuos. De iecore Mergi in aqua degentis, tametsi Galenus nihil literis mandauerit; Paulus tamen id renum calculos eiicere tradidit. Dioscorides uerò secundas, non autem calculos pellere protulit. Quo fit, ut Pauli codicem deprauatum esse crediderim. At uentris quidem Mergi meminit Galenus citato loco, eorum opinionem ut uanam explodens, qui uentriculo roborando ipsum exhibent. Eosq; item deridet medicos, qui ad idem usurpant internas uentriculorum gallinarum tunicas: siquidem ait, se utrunque expertum fuisse, nec inde quicquam consecutum emolumenti. Quod tamen cum ignorent recentiorum quidam, cum seplastrarijs ad uentriculum roborandum aliquid præcipiunt, nihil frequentius habent in ore, quam illud, Recipe stomachi gallinarum, longè magis uulgum, quam Galeni dogmata secuti: quamquam in hoc Galenus sua experientia fretus, apertè Dioscoridi refragetur.

Iocineris lupi consideratio.

Canis rabidi.

Mergi iecur, & uenter.

Quod Græci *ἰωκίνηρα*, Latini item hepar, & iecur uocant: Mauritanii, Bedib: Itali, Fegato: Germani, Leber: Hispani, Figado.

f 2 † sunt

† Sunt qui hoc loco non *πτηνῶν*, quod est uolucrum, legant; sed *κτηνῶν*, id est, quadrupedum, priore tantum mutata litera. Certè facilis hic fuit librarium lapsus: tamen quæ sit uera Dioscoridis scriptura, non facile intelligi potest, cum Plinio aues etiam dentatæ prodantur.

Αἰδοῖον ἐλάφου. GENITALE CERVI.

CAP. XXXIX.

GENITALE cerui tritum, & in uino potum, à uipera demorsis auxiliatur.

Genitalis cerui uires.

RASIS auctor est, Genitale cerui, præter uim, quam sibi natura comparauit contra uiperarum morsus, ut etiã scribit Dioscorides, auxilio esse remorantibus urinis, ac coli cruciatibus affectis, si ubi aqua probè fuerit elotum, ipsa statim ablutionis bibatur aqua. Aiunt in puluerem tritum, & ijs medicamentis inditum, quæ uenerem excitant, ea ualentiora efficere. Quin et dysentericis mederi magno successu à nonnullis expertum est. Quod αἰδοῖον ἐλάφου Græci, Genitale cerui Latini dicunt: Itali, Verga del ceruo.

Nomina.

ὄνυχες ὄνου, καὶ αἰγῶς.

VNGVLAE ASINI, ET CAPRAE.

CAP. XL.

VNGVLARVM asini cinis per dies multos binis cochlearibus potus, proditur comitiales adiuuare. eadem oleo subacta strumas discutunt: & illitæ pernionibus medentur. Caprinarum cinere peruncta ex aceto alopeciae sanantur.

Vngularum uires.

NON solum Asini, & Caprarum unguæ in medicum ueniunt usum; sed & Vaccarum ex prioribus tantum pedibus exuta, ut auctor est Rasis libello de LX. animalibus. Siquidem harum combustarum cinerem potum, nutritibus lactis copiam præbere existimat, Mularum uero mulieres infœcundas reddere. Quinetiam mures earum suffitu suffigari, ipsis carbonibus impositis, & accensis. Earum nomen Græcum ὄνυχες, Latinum Vngues, & Vngula: Arabicum, Chasit, Stes, & Dalef: Italicum, Vnghie: Hispanicum, Vnhas de animal: Gallicum, Ongle.

Nomina.

Λειχήνες ἵππων. LICHENES EQVORVM.

CAP. XLI.

LICHENES sunt in equorum genibus, & super ungulas indurati calli. qui triti, & in aceto poti, comitalibus mederi traduntur.

De